

Av Landstrykeren og White Owl

I Beiarn er dagen i dag (30. november) kjent som Jul-Andersdagen. Fra gammelt av, lenger enn noen kjenner til, var skikken at en voksen mann kledte seg ut med skinn, horn, svertet ansikt og hva som ellers kunne være skremmende, og gikk rundt i hjemmene og truet med å bortføre barna hvis han ikke ble godt bevertet.

Selvfølgelig, dette kan jo minne litt om Halloween, men slik forkledningen var kan jeg ikke fri meg for å tenke på at dette minner da om en parodi på en gammel sjamandrakt? Og det er jo mange som mener at skikken har røtter tilbake til hedensk tid. Har vi ennå et minne, om enn forvrengt, om sjamanistisk praksis midt i Nordland?

(Se Landstrykerens innlegg på Forumet)

30. november, Andersdagen er også Andersmesse, så den har vel kanskje en kirkelig (katolsk?) tilknytning.

Det er ganske interessant, for det er en veldig lokal skikk. Den finnes her i Beiarn, men også i nabokommunene Skjerstad og Gildeskål (som en gang var samme kommune som Beiarn).

Jul-Anders kom gjerne fra fjellene, fra Kovdis. Han var fælt kledd i skinn, gjerne med effekter av blod og møkk. Saltkjøtt skulle han ha, helst saueskolter. Skikken er eldgammel, og det er ingen som vet hvorfra den egentlig kommer, hva som ligger bak. Før var det de halvvoksne ungdommene som kledde seg ut og gikk rundt og skremte både voksne og barn. Mange fikk seg en skrekk for livet!

Blant annet hendte det at de virkelig tok ungene med seg, putta dem i sekken og bar dem med seg, - for så å "snuble og miste dem" etter en stund.

I dag er det blitt mer vanlig julebukk av det, ungene kler seg ut i hva som helst og går på dørene og tigger godterier.

Om det kan ha en samisk sjamansk bakgrunn skal jeg ikke gi meg ut på å gjette, men vil bare ha nevnt at Beiarn også var samisk land i sin tid, både med bufinner og med reindriftsamer mest av pitesamisk opphav. Veien til Sverige er kort, og samene fra Arjeplog vandret over grensa hit med reinflokken sin. Bygda er full av samiske stedsnavn og andre minner fra samisk, men i dag er det få som vedkjenner seg noen samisk bakgrunn.

Av de ting som sitter igjen enda i gamle folk er at samene skulle man passe seg for, på grunn

av deres evner til å gande. Og når de snakket samisk var det jo aldri godt å vite hva de egentlig sa..

Det står litt mer om Jul-Anders her: [rhttp://sussi.gabrielsen.no/juland.html](http://sussi.gabrielsen.no/juland.html), hvis noen er nyskjerrig.

(Hilsen beiarværingen WhiteOwl. Innlegget er hentet fra Forumet)